

Dr hab. Anna Piszcz, prof. UwB
Zakład Prawa Gospodarczego Publicznego
Wydział Prawa
Uniwersytet w Białymstoku

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
mgr. Filipa Wiaderka
pt. *Milcząca koordynacja zachowań rynkowych*
w unijnym prawie ochrony konkurencji,
napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Moniki Namysłowskiej
i dr. hab. Łukasza Grzejdziaka, prof. UŁ

W związku z powołaniem mnie w dniu 19.12.2025 r. przez Komisję Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki prawne na recenzentkę rozprawy doktorskiej mgr. Filipa Wiaderka pt. *Milcząca koordynacja zachowań rynkowych w unijnym prawie ochrony konkurencji*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Moniki Namysłowskiej i dr. hab. Łukasza Grzejdziaka, prof. UŁ, przedstawiam jej ocenę.

1. Wybór obszaru badawczego i sformułowanie tytułu rozprawy doktorskiej

Zgodnie z art. 187 ust. 1 *in fine* ustawy z 30.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozprawa doktorska powinna m.in. prezentować umiejętność samodzielnego prowadzenia przez kandydata pracy naukowej. Trafny wybór obszaru badawczego i przedmiotu badań jest jednym z przejawów spełnienia przez Doktoranta tego wymogu.

W ostatnim czasie można odnieść wrażenie, że badania nad prawem ochrony konkurencji coraz rzadziej wykraczają poza rynki cyfrowe. Uważam, że nie należy bagatelizować znaczenia badań zjawisk zachodzących na styku ochrony konkurencji i nowoczesnych technologii, a szczególnie badań dotyczących zachowań dostawców platform internetowych, natomiast jednocześnie istnieje potrzeba i możliwość prowadzenia wysokiej jakości badań prawa ochrony konkurencji dotyczących tematów innych niż wyżej zasygnalizowane. Dokonany przez Doktoranta wybór obszaru badawczego jest w mojej ocenie znakomity z kilku powodów. Z jednej strony, na tle wspomnianych wyżej dominujących badań naukowych prawa ochrony konkurencji wybór Doktoranta wyróżnia się tym, że milcząca koordynacja zachowań rynkowych stanowi w pewnym sensie klasyczne zagadnienie tej gałęzi prawa. Nie oznacza to jednak, że Autor jedynie kompiluje w rozprawie wyniki badań poprzedników. Rozprawa stanowi udaną syntezę kilku konkurencyjnoprawnych perspektyw na milczącą koordynację zachowań rynkowych: perspektywy zakazu *sensu largo* porozumień (wielostronnych praktyk, w tym praktyk uzgodnionych) ograniczających konkurencję, perspektywy zakazu nadużywania pozycji dominującej oraz perspektywy kontroli koncentracji. Z drugiej strony, Autor analizuje tytułowe zagadnienie przez pryzmat

nowych technologii sprzyjających koordynacji, w tym wybranych technik algorytmicznych, czemu poświęca cały rozdział II rozprawy. Za bardzo trafny uważam też wybór unijnego porządku prawnego (w rozdziale V skonfrontowanego z rozwiązaniami z innych porządków prawnych), który stanowi inspirację do harmonizacji, czy to spontanicznej czy też wymuszonej dyrektywą (*vide* Dyrektywę ECN+), a do którego Autor w rozprawie proponuje uzasadnione zmiany. Dobrze byłoby, gdyby te propozycje zostały opublikowane, w szczególności w języku angielskim. Co więcej, problematyka m.in. praktyk uzgodnionych nie traci na aktualności. Tytułem przykładu warto wskazać choćby wniosek rumuńskiego *Înalta Curte de Casație și Justiție* z 2025 r. o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie *Groupama Asigurări SA p. Consiliul Concurenței* (C-357/25), w której na 22.04.2026 r. wyznaczono posiedzenie przed Trybunałem Sprawiedliwości.

Ujęcie przez Autora rozprawy tytułowego zagadnienia oceniam jako w pełni prawidłowe, zarówno z merytorycznego punktu widzenia, jak i z perspektywy języka polskiego. Szczególnie wysoko oceniam część 6 Wprowadzenia, która objaśnia dokonany przez Autora wybór pojęcia milczącej koordynacji zachowań rynkowych na tle pojęć podobnych oraz na tle pojęcia praktyki ograniczającej konkurencję.

2. Struktura rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska mgr. Filipa Wiaderka, poza Wprowadzeniem i Wnioskami końcowymi oraz wykazami (oznaczone jako "Bibliografia"), obejmuje rozdziały: I – Charakterystyka milcząco skoordynowanych zachowań rynkowych, II – Milcząca koordynacja zachowań rynkowych a rozwój nowych technologii, III – Milcząca koordynacja zachowań rynkowych w świetle zakazu wielostronnych praktyk ograniczających konkurencję, IV – Milcząca koordynacja zachowań rynkowych wobec zakazu nadużywania pozycji dominującej i kontroli koncentracji, V – Milcząca koordynacja zachowań rynkowych w świetle wybranych rozwiązań prawnych spoza unijnego prawa ochrony konkurencji, VI – Krytyka unijnych reguł konkurencji i możliwe kierunki ich rozwoju. Powyższa struktura pracy, jak i struktura poszczególnych rozdziałów, są w pełni prawidłowe. Ponadto Autor dokonał głębokiego, nawet 6-stopniowego podziału rozdziałów na jednostki redakcyjne. Na uznanie zasługuje również wyodrębnienie w każdym z rozdziałów (oprócz rozdziału VI) wniosków rozdziałowych. Autor był konsekwentny w konstruowaniu struktury pracy i uniknął błędów, które często pojawiają się w pracach doktorskich.

3. Treść rozprawy doktorskiej

Analiza treści recenzowanej rozprawy doktorskiej skutkuje pozytywną oceną merytorycznej zawartości rozprawy. Doktorant określił problem naukowy i rozwiązał go w oryginalny sposób. Treść rozprawy dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej Doktoranta w dyscyplinie nauk prawnych oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, w tym wykorzystywania metod badawczych charakterystycznych dla nauk prawnych.

Solidny element recenzowanej rozprawy stanowi 16-stronicowe **Wprowadzenie**. Zawiera w pewnym sensie podwójne, w pełni przekonujące, uzasadnienie badań Doktoranta,

w części 1 („Tło badań”) oraz w części 5 („Uzasadnienie wyboru tematu”). W jego części 2 zdefiniowane zostały przedmiot badań („relacja unijnych reguł konkurencji do zjawiska milczącej koordynacji zachowań rynkowych”) i główna hipoteza badawcza, zgodnie z którą instytucje unijnego prawa antymonopolowego nie są w pełni zdolne do przeciwdziałania ograniczeniom konkurencji wynikającym z milczącej koordynacji zachowań rynkowych, ponieważ ich konstrukcja dogmatyczna i utrwalony sposób interpretacji pojęć wyznaczających ich zakres stosowania powodują, że tylko częściowo obejmują one analizowane zjawisko. Autor postawił również skorelowane z hipotezą główne pytanie badawcze oraz osiem szczegółowych pytań badawczych podzielonych na trzy grupy, które w uproszczeniu określiłabym jako grupa dotycząca samego zjawiska milczącej koordynacji zachowań rynkowych (trzy pytania), grupa dotycząca prawa unijnego (dwa pytania) i grupa dotycząca inspiracji poza prawem unijnym (trzy pytania). Żadnego z tych pytań badawczych nie uważam za zbędne ani nieprawidłowo sformułowane. Mam natomiast pewien niedosyt, gdy chodzi o pytania należące do grupy drugiej, która z uwagi na przedmiot i hipotezę główną rozprawy w moim odczuciu powinna być grupą skupiającą najliczniejsze i najbardziej uszczegółowione pytania badawcze. Tymczasem jest ich relatywnie najmniej i cechują się wysokim poziomem ogólności. We **Wprowadzeniu** Autor zarysował również strukturę pracy (część 3) oraz określił zastosowane metody badawcze (część 4). Część dotycząca metod badawczych jest prawidłowa. Podstawową metodą badawczą stosowaną w rozprawie jest metoda formalno-dogmatyczna, co znajduje pełne uzasadnienie. Dobór metod badawczych jest czytelny oraz odpowiada przedmiotowi i hipotezie rozprawy. Na pochwałę zasługuje zastosowanie w pracy elementów metody komparatystycznej. Autor starannie i przekonująco uzasadnia sięgnięcie do rozwiązań istniejących w obcych porządkach prawnych. Autor wymienia również metodę historyczno-prawną, jednak wykorzystuje ją w zupełnie minimalnym zakresie. Jak już wskazałam powyżej (część 1 recenzji), istotne znaczenie ma część 6 Wprowadzenia, która objaśnia kluczowe wybory terminologiczne Autora. Reasumując, Wprowadzenie w sposób wręcz modelowy ujmuje elementy niezbędne w tej części rozprawy doktorskiej. Rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a już sama lektura Wprowadzenia potwierdza, że Doktorant potrafi zidentyfikować problem naukowy. Ta wstępna konkluzja znajduje oparcie również w dalszej treści pracy, która nadto dostarcza odpowiedzi na pytanie o rozwiązanie problemu naukowego i jego oryginalność.

Rozdział I recenzowanej rozprawy („Charakterystyka milcząco skoordynowanych zachowań rynkowych”) stanowi znakomity punkt wyjścia do szczegółowych analiz prawa zawartych w kolejnych rozdziałach. Doktorant w podrozdziale 1 scharakteryzował modele ekonomiczne opisujące zjawisko milczącej koordynacji zachowań rynkowych. Bardzo istotne i trafne są też zawarte w podrozdziale 2 rozważania o uwarunkowaniach sprzyjających milczącej koordynacji, zarówno podstawowych, jak i szczególnych. Autor umieścił w nim istotny wątek dotyczący „procesowania się” (problem powództwa pozornego, ang. *sham*) i ugody kończącej spór między konkurentami, na podstawie której strony rezygnują z podejmowania działań o charakterze konkurencyjnym (polski ciekawy przykład stanowi ugoda, której dotyczyły decyzja DOK-3/2010 i wyroki XVII AmA 197/10, VI ACa 1362/12 oraz III SK 90/13). Formalnie można mieć zastrzeżenia co do umieszczenia tego wątku

w jednostce zatytułowanej „Tworzenie instytucjonalnych płaszczyzn komunikacji”, natomiast biorąc pod uwagę praktyczne trudności z wyczerpującym podziałem materii dotyczącej komunikacji między przedsiębiorstwami, obroną lokalizację rozważań należy uznać za w pełni zrozumiałą. Co do zasady rozdział I jest bardzo dobry merytorycznie, a ponadto został oparty o szeroki zasób literatury. Osobiście dodałabym do źródeł podrozdziału 2 (a i zapewne rozdziału III) artykuł T. Duso, J. Harrington, C. Kreuzberg, G. Sapi, *Public Communication and Collusion: New Screening Tools for Competition Authorities*, CEPR, Discussion Paper 20490, lipiec 2025, <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/325289/1/1932689354.pdf>. Dodam, że szczególnie analiza modeli ekonomicznych w podrozdziale 1 nadaje pracy istotny walor multidyscyplinarności.

Podobnie **rozdział II** („Milcząca koordynacja zachowań rynkowych a rozwój nowych technologii”) czyni pracę multidyscyplinarną (poprzez rozważania z zakresu ekonomii i technologii informacyjnej). Zasluguje on na w pełni pozytywną ocenę. Autor odpowiednio dużo miejsca poświęca w nim technikom algorytmicznym i technologii *blockchain*. Wartościowe są rozważania dotyczące platform przewozowych oraz tradycyjnych korporacji taksówkarskich. Na marginesie tych rozważań można byłoby postawić pytanie o możliwość ich przełożenia również na model biznesowy flisaków pienińskich, w których sprawie Prezes UOKiK zastosował art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (decyzja RKT-33/2011).

Bardzo dobre są **rozdziały III i IV** („Milcząca koordynacja zachowań rynkowych w świetle zakazu wielostronnych praktyk ograniczających konkurencję” oraz „Milcząca koordynacja zachowań rynkowych wobec zakazu nadużywania pozycji dominującej i kontroli koncentracji”). Zawarto w nich szereg oryginalnych, wartościowych, krytycznych spostrzeżeń (które niejednokrotnie Autor ilustruje trafnymi, przemyślanymi schematami własnego pomysłu), w szczególności w rozdziale III w jednostkach 2.5, 2.6.3, 3.2.2, 3.3.1.2, 3.3.2.4, 3.5, 4 i w rozdziale IV w jednostkach 4.2, 5.3.4, 5.4.1, 6. Już na tym etapie analizy Autor nie poprzestaje na badaniu prawa, *soft law* i orzecznictwa unijnego (które w mojej ocenie zaprezentował w pełny, całkowicie kompletny sposób w stanie na dzień przedłożenia rozprawy doktorskiej), ale sięga również do orzecznictwa amerykańskiego (zob. 3.3.2.2 „Komunikacja informacji przez zachowania nieadresowane do konkurentów w amerykańskiej praktyce orzeczniczej”). Nie mam do tych rozdziałów istotnych uwag merytorycznych. Jedynie w rozdziale IV w rozważaniach dotyczących kolektywnej pozycji dominującej nawiązałabym również do wyroku TS z 19.01.2023 r., C-680/20, *Unilever Italia*, ECLI:EU:C:2023:33. Zwracam też uwagę na pewien błąd redakcyjny. Jak wskazałam wyżej, Autor dokonał głębokiego, nawet 6-stopniowego podziału rozdziałów na jednostki redakcyjne. Nie jest to jednak widoczne w spisie treści, jak gdyby edytor spisu treści „odciął” jego tworzenie na trzecim stopniu podziału. Tym samym w spisie treści rozdziału III w ogóle nie widać, że jednostka 3.3.2. „Zachowanie rynkowe jako forma kontaktu” dzieli się na cztery podjednostki oznaczone numerami od 3.3.2.1 do 3.3.2.4, a czytelnik odkrywa to dopiero podczas szczegółowej lektury pracy. Również w przypadku jednostki poprzedniej – 3.3.1. „Charakterystyka kontaktu jako elementu praktyki uzgodnionej” dopiero w tekście widać podział na podjednostki, których numeracja w dodatku uległa rozformatowaniu i począwszy od trzeciej podjednostki jest błędna: 3.3.1.1. „Oddolna rekonstrukcja znaczenia pojęcia

kontaktu”, 3.3.1.2. „Wielostronny charakter praktyki uzgodnionej a zachowania jednostronne”, 4.1.1.1. „Kontakt między przedsiębiorstwami wobec rozwoju środków komunikacji”, 4.1.1.2. „Kontakt jako kryterium ram analitycznych odnoszących się do praktyk uzgodnionych”. Problem niepełnego spisu treści dotyczy też rozdziału IV (np. jednostki 5.3.3 i 5.4.3).

Rozdział V rozprawy („Milcząca koordynacja zachowań rynkowych w świetle wybranych rozwiązań prawnych spoza unijnego prawa ochrony konkurencji”) przedstawia cenny walor komparatystyczny. Wprawdzie podrozdziały nie są „symetryczne”, jest to jednak uzasadnione istotnymi różnicami pomiędzy kategoriami analizowanych rozwiązań. Tematykę omawianą wielokrotnie przez różnych autorów Doktorant kompiluje w oryginalny i interesujący sposób, zajmując w dyskusyjnych kwestiach własne stanowisko (szczególnie zob. s. 300 i 301). Wysoko oceniam dokonaną przez Doktoranta krytyczną analizę rozwiązań niemieckich i rosyjskich (s. 257-264). Autor zdołał nawet powołać się na orzecznictwo w sprawach przeciwko rosyjskiej Federalnej Służbie Antymonopolowej (s. 259), szkoda jedynie że kończy się ono na sprawie z 2011 r. Były i sprawy nowsze, jak choćby sprawa nr A65-19383/2017. Jest też sporo literatury w języku rosyjskim, szczególnie autorstwa W. Baszłakowa-Nikalajewa, natomiast w pełni zrozumiałe jest sięganie w pierwszej kolejności po literaturę w języku angielskim. W przypadku analizy rozwiązań niemieckich doceniam sięganie przez Autora do literatury niemieckojęzycznej. Zwracam też uwagę na zmianę meksykańskiego organu ochrony konkurencji w październiku 2025 r. z *Comisión Federal de Competencia Económica* (zob. s. 294 pracy) na *Comisión Nacional Antimonopolio* (CNA).

Kwintesencję rozprawy stanowią rozważania zawarte w **rozdziale VI** („Krytyka unijnych reguł konkurencji i możliwe kierunki ich rozwoju”) oraz we **Wnioskach końcowych**. W gruncie rzeczy rozdział VI wraz z owymi Wnioskami mogły stanowić jedne obszerne wnioski, natomiast w pełni zrozumiałe jest rozdzielenie ich przez Autora w strukturze rozprawy, skoro sama materia rozdziału VI zajmuje prawie 50 stron. Część pracy, o której mowa, prezentuje wysoki poziom merytoryczny. Przekonujące jest powiązanie autorskiej koncepcji ram analitycznych ze zmniejszeniem niepewności co do funkcjonowania rynku, którą Autor w całej rozprawie często się zajmuje. Słusznie Autor zwraca uwagę na ograniczone możliwości odwoływania się do prokonkurencyjnych skutków praktyk w kontekście art. 101 ust. 3 TFUE, natomiast fragment dotyczący zasady samooceny przedsiębiorstw (s. 306) stanowi zbyt duży skrót myślowy. Zgadzam się z rozważaniami Autora dotyczącymi zasługującej na krytykę praktyki decyzyjnej Komisji Europejskiej, na podstawie której można wnioskować, że Komisja nie zadaje sobie trudu zakwalifikowania zachowania ograniczającego konkurencję jako porozumienia albo praktyki uzgodnionej (szczególnie s. 311). Wysoko oceniam też krytykę reguł odnoszących się do koncepcji zbiorowej pozycji dominującej i jej nadużywania (zob. szczególnie s. 325). Cenna jest również w tym rozdziale wyważona, rozsądna i uzasadniona propozycja zmian. Bazując na wcześniejszych krytycznych rozważaniach i wyciągniętych z nich wnioskach, Autor proponuje własny, autorski, oryginalny zestaw „naprawczy” dotyczący koncepcji praktyk uzgodnionych, koncepcji kolektywnej pozycji dominującej i jej nadużywania oraz uzupełnienia systemu unijnych reguł konkurencji, zarówno w zakresie stwierdzania

naruszenia reguł konkurencji, jak i w zakresie niezwiązanym ze stwierdzeniem naruszenia reguł konkurencji (*New Competition Tool*, śledztwa rynkowe). To właśnie w szczególności wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda* utwierdzają mnie w przekonaniu o oryginalnym rozwiązaniu przez Doktoranta problemu naukowego, którego dotyczy recenzowana praca.

Co do Wniosków końcowych, które w zestawieniu z rozdziałem VI mogą być uznane za przysłowiową kropkę nad „i”, stwierdzam, że są one rzeczowe oraz odnoszą się w sposób przekonujący i logiczny do postawionych we Wprowadzeniu pytań badawczych. Autor ma szansę wywołać w środowisku naukowym dyskusję o potrzebie zmian podejścia do milczącej koordynacji zachowań rynkowych. Recenzowana rozprawa z pewnością oryginalnie rozwiązuje problem naukowy i wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Autora oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Autor wykazał, że instytucje unijnego prawa antymonopolowego nie są w pełni zdolne do przeciwdziałania ograniczeniom konkurencji wynikającym z milczącej koordynacji zachowań rynkowych. Prezentując ich konstrukcję dogmatyczną i utrwalony sposób interpretacji pojęć wyznaczających ich zakres stosowania, Doktorant udowodnił, że tylko w części i wskazał, w jakiej części obejmują one analizowane zjawisko.

4. Warsztat naukowy oraz formalna strona rozprawy doktorskiej

Warsztat naukowy Doktoranta zasługuje na wysoką ocenę. W wykazach Autor ujął liczne źródła wykorzystane w rozprawie. W spisach Autor graficznie rozdzielił poszczególne kategorie dokumentów. W bibliografii Doktorant wykazał prawie 300 publikacji naukowych, w tym szereg pozycji polskich. Zabrakło jednak wśród nich „Systemu Prawa Unii Europejskiej”. Nieco skromne jest odesłanie w przypisie 1357 w kwestii pluralizmu celów prawa ochrony konkurencji do jednej pozycji i to polskojęzycznej. Znaczna jest liczba orzeczeń istotnych z perspektywy tematyki rozprawy (łącznie ok. 190 orzeczeń). Osobno zostały ujęte liczne akty prawne, opinie Rzeczników Generalnych, wytyczne, opinie, komunikaty, dokumenty, a także wykaz stron internetowych. Przypisów w recenzowanej pracy jest ponad 1360. Zasadniczo nie mam zastrzeżeń do tych elementów rozprawy. Uchybienia są niewielkie. Zawarta w przypisie 587 pozycja P. Ibáñez Colomo, *Restrictions by object under Article 101(1) TFEU: From dark art to administrable framework*, „Yearbook of European Law” t. 43 (2024), s. 225, nie została ujęta w wykazie literatury. Z kolei pozycja 83 z wykazu literatury (Elmundo.es, Marlboro y Chesterfield bajan de precio en plena guerra del tabaco, - “Eelmundo.es Economía”, 2006 <https://www.elmundo.es/mundodinero/2006/01/26/economia/1138265876.html>) jest zdublowana, gdyż występuje również w wykazie stron internetowych. Przypisy zostały skonstruowane rzetelnie i co do zasady prawidłowo (przy czym przypis 442 do: M.S. Gal, *Limiting Algorithmic Coordination*, (2023), s. 224–228 jest niepełny).

Język rozprawy jest ogólnie bardzo dobry. W tekście pojawiają się jedynie nieliczne błędy, np. na s. 76 błąd ortograficzny („każą” zamiast „karzą”), niewielkie błędy gramatyczne i interpunkcyjne, brakujące albo nadmiarowe przyimki, literówki (np. na s. 77 *Q-learning*, na s. 335 *Contnental*, na s. 339 „rozwianie” zamiast „rozwiązanie”, zamiast „postępowania” „postepowanie” na s. 148 czy „powstępowanie” na s. 351, AG Ranthos na s. 156).

5. Konkluzja

Po dokonaniu analizy rozprawy doktorskiej mgr. Filipa Wiaderka pt. *Milcząca koordynacja zachowań rynkowych w unijnym prawie ochrony konkurencji*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Moniki Namysłowskiej i dr. hab. Łukasza Grzejdziaka, prof. UŁ:

- 1) stwierdzam, że stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej;
- 2) stwierdzam, że spełnia ona wszystkie wymogi określone w art. 187 ustawy z 30.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a zatem może stanowić podstawę do przeprowadzenia dalszych czynności w przewodzie doktorskim, w tym do nadania mgr. Filipowi Wiaderkowi stopnia naukowego doktora nauk prawnych;
- 3) rekomenduję dopuszczenie mgr. Filipa Wiaderka do publicznej obrony rozprawy doktorskiej;
- 4) o ile umożliwiają to stosowne procedury obowiązujące na Uniwersytecie Łódzkim, z uwagi na wysoki poziom naukowy recenzowanej rozprawy doktorskiej wnoszę o jej wyróżnienie.